

класів до професійної діяльності" є багатоаспектним утворенням, адже включає педагогічну, психологічну, фахову підготовку, а також передбачає сформованість особистісних якостей педагога.

Роль художньо-педагогічної освіти в загально-професійній підготовці майбутніх вчителів початкових класів є надзвичайно важливою, оскільки освітній процес в межах суцільної репродукції значно втрачає потенціальну плідність.

Характерною особливістю сучасного педагогічного процесу стало посилення зв'язків між культурою і освітою. Це зумовлено тим, що саме культура фокусує систему ціннісних уявлень, які становлять основу особистісних орієнтирів суб'єкта, регулюють його діяльність, визначають спосіб буття.

З нашої точки зору, художньо-естетична освіта, як невід'ємна складова загальноосвітньої фахової підготовки студентів, повинна існувати як процес взаємоперехрещування двох форм існування педагогічних знань у формі навчальних дисциплін культурологічного циклу (художні знання) та у формі спеціальних навчальних дисциплін (професійно значущі знання), що складає основу професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів початкових класів.

Література

1. *Державна програма «Вчитель»* // Освіта України. – 2002. – 2 квітня. – с. 2.
2. *Дубасенюк О.А.* Концептуальні положення теорії професійної виховної діяльності педагога // Педагогіка і психологія. - 1999. - № 4. - С. 91 -95
3. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті* : світовий досвід та українські перспективи : бібліотека з освітньої політики / [Бібік Н. М., Вашенко Л. С., Локшина О. І. та ін.]; під заг. ред. О. В. Овчарук. - К. : К.І.С., 2004. -112с.
4. *Масол Л.* Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах // Педагогічна газета. – 2001. - № 12 (90). – с. 6-7.
5. *Підкурманна Г.О.* Художньо-педагогічна підготовка фахівців дошкільного виховання в педагогічному університеті. (Системний підхід).- СПб. : СПбГУ, 1998. - 277 с.
6. *Рудницька О. П.* Педагогіка : загальна та мистецька : Навч. посіб. – Тернопіль : Навч. книга -Богдан, 2005. - 360 с.
7. *Тарасенко Г.С.* Оновлений підхід до організації виховної роботи в початковій школі // Сучасні вимоги до виховної діяльності вчителя початкових класів // Матеріали регіон. наук-прак. конф. – Бар.2004. – 340 с.
8. *Хижна О.П.* Гуманістична спрямованість художньо-педагогічної підготовки майбутнього вчителя початкової школи в умовах мультикультурного освітнього простору // Науковий вісник ПУДПУ. 36. наук.пр. ч.2 – Одеса, 2007.

УДК 378.147:7

Носаченко Т.Б.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ПЕДАГОГІЧНОМУ ВІЗ

В статтє раскрываються пути использования интерактивных технологий изучения курса «История изобразительного искусства» будущими учителями изобразительного искусства.

Ключевые слова: интерактивные технологии, интерактивные методы, интерактивные умения, профессиональная подготовка.

У сучасну педагогічну освіту на допомогу традиційним входять нові навчальні технології, зорієнтовані, насамперед, на підготовку висококваліфікованих, конкурентоздатних у світовому культурному просторі викладачів мистецьких дисциплін,

здатних до активної участі в суспільному житті, до самореалізації та постійного самовдосконалення. Сьогодні компетентність особистості стає вирішальною умовою та показником успішності людини в житті загалом і у професійній діяльності зокрема.

Теоретичні аспекти компетентнісного підходу до навчання розглядалися у дослідженнях С.Бондар, І.Єрмакова, О.Кононко, О.Овчарук, І.Родигіної, Д.Рум'янцевої, О.Савченко, Т.Сорочан, Л.Сохань, А.Хуторського, С.Шишова, В.Циби [1].

Обґрунтування провідних аспектів підготовки педагогів мистецького профілю висвітлено у дослідженнях Е.Абдуліна, М.Бехтерева, В.Кузіна, Б.Неменського, Г.Падалка, О.Рудницької, Б.Целковнікова, Є.Шорохова.

Питаннями впровадження нових підходів в реалізації завдань мистецької освіти займалися Н.Аніщенко, Н. Ганнусенко, І. Зязюн, О. Комаровська, Л.Кондрацька, Л.Масол, С. Нічкало, О.Олексюк, О. Оніщенко, В.Орлов, О.Ростовський, О.Щолокова, О.Шевнюк.

Але застосування інтерактивних методів навчання в процесі підготовки вчителів образотворчого мистецтва залишається мало дослідженим питанням, тому метою даної статті є використання інтерактивних методів у викладанні курсу «Історія образотворчого мистецтва».

Специфіка предметів художньо-естетичного циклу, зокрема «Історії образотворчого мистецтва», вимагає використання інформаційних технологій, забезпечення процесу навчання сучасними мультимедійними засобами навчання.

Як специфічна форма організації пізнавальної діяльності інтерактивне навчання ставить за мету створити такі комфортні умови, за яких кожна особистість відчуватиме свою успішність, інтелектуальну спроможність. Інтерактивні методи створюють умови для міжособистісної взаємодії викладача та студента [2].

Використовуючи інтерактивні методи навчання, метою яких є формування культурної компетентності майбутнього вчителя, ми забезпечуємо можливість оволодіння комплексом таких умінь:

- слухати партнерів і виявляти до них прихильність, доброзичливість, толерантність;
- переконувати, аргументувати власну думку, керувати емоційним станом;
- дискутувати, підтримувати зворотний зв'язок, ініціювати спілкування, доходити компромісу;
- взаємодіяти, співпрацювати, встановлювати ділові контакти, працювати в парі, малих групах, колективно [3, 91].

На формування таких умінь у студентів було спрямовано вивчення курсу «Історія образотворчого мистецтва» на педагогічному факультеті.

Як базова навчальна дисципліна, цей курс ґрунтується на тісному взаємозв'язку з філософією, естетикою, історією, культурологією, літературою, історією релігії. Разом з тим він має вузькопрофесійне значення для фахової підготовки майбутніх вчителів образотворчого мистецтва. Зміст курсу включає історію зарубіжного та українського образотворчого мистецтва від найдавніших часів до кінця ХХ століття, що дає змогу висвітлити загальну еволюцію стилів і художніх напрямків образотворчого мистецтва.

Програма курсу побудована на поєднанні лекційних і семінарських занять, які передбачають виконання творчих завдань, пов'язаних з підготовкою рефератів і повідомлень, аналізом і характеристикою творів мистецтва, відгуками і рецензіями на художній твір або художню виставку. Виконання таких завдань будується на поєднанні описових і аналітичних методів, на синтезі стильового, жанрового принципів у розгляді різних явищ в образотворчому мистецтві. Велика увага надається проблемам мови, образу, концепції (або ідеї) твору, його зв'язкам з культурним контекстом епохи. Як ілюстративний матеріал, широко використовуються репродукції, відео та аудіоматеріали.

Використання інтерактивних методів роботи зі студентами дає змогу забезпечити їх ґрунтовними знаннями широкого географічного та часового діапазону розвитку мистецтва, що є невід'ємною умовою підготовки висококваліфікованих фахівців. Важливим у цьому, на наш погляд, є дотримання балансу між лекційною і семінарською формами роботи: від

традиційної самостійної роботи студента із джерелами (зокрема засобами електронної комунікації Інтернет) до проведення дискусій, круглих столів, моделювання «культурного поля» певної епохи, презентації студентами авторських описів на задану тему тощо.

Важливим, на наш погляд, у викладанні є розвиток системного бачення явищ культури, прикладного «оперування» артефактами в процесі створення нових авторських проєктів, розуміння механізмів відбору естетично-ціннісних орієнтацій різних епох. Такий підхід оптимально вписується у схему міждисциплінарних зв'язків, дозволяє активізувати увагу студента до загальнокультурної сутності певної епохи, яка базується на суспільно-економічних, ідеологічних, етнопсихологічних факторах у розвитку того чи іншого стилю.

Так, на семінарі «Первісне мистецтво очима сучасника», студентам пропонувалося творчо інтерпретувати умови і спосіб життя первісної людини. Працюючи в групах, через візуальні образи-символи та набір відповідних атрибутів, студенти представляли середовище існування первісної людини, імітувати основні види її діяльності, демонстрували її залежність від природних стихій, розігруючи короткі мізансцени полювання, домашніх занять, ритуальних дійств тощо. В результаті такої організації заняття студенти усвідомлювали рушійні сили становлення первісної культури, її семантичні пласти. Практичним завданням до цієї теми було: на основі ідеограм, притаманних доісторичному мистецтву, спроектувати власну «читабельну» піктограму, орієнтовану на жителя сучасного мегаполісу, яку можна було б застосувати у знаках міської комунікації.

Інтерактивний вплив на засвоєння теоретичного матеріалу забезпечує безпосереднє спілкування із експонатами та артефактами музеїв. Наприклад, аби наблизити студентів до реальних мистецьких пам'яток, на матеріалах колекції історичного музею було проведено лекцію-диспут на тему «Трипільське мистецтво: кераміка». Після короткої історичної довідки студенти мали можливість оглянути твори, виявити їх функціональні особливості, способи і техніки декору, спробували проінтерпретувати систему орнаментів трипільського посуду, віднайти аналогії із декоративно-ужитковим мистецтвом сучасної України, подискутувати, наскільки у цих виробках є важливими форма, функція та декор. Безперечно, експозиції музеїв та галерей мають стати постійним місцем проведення інтерактивних лекційних занять з історії мистецтва.

Одним з ефективних інтерактивних методів вивчення історії образотворчого мистецтва сьогодні виступає використання інформаційних технологій навчання. Основним їх завданням є розвиток у студентів педвузу цілісного уявлення про інформаційну картину світу, розуміння ролі комп'ютерних технологій в художньо-педагогічній діяльності, операційного мислення, творчих і дослідницьких якостей, ознайомлення з методикою використання їх в майбутній професійній роботі в школі.

Якісно нові можливості для вивчення курсу «Історія образотворчого мистецтва» відкриває Інтернет-мережа, що робить доступним для вивчення значну кількість світових мистецьких колекцій. За рекомендованими викладачем інтернет-сторінками студентам пропонується самостійно підібрати матеріал до будь-якої теми і на його основі проілюструвати стильові особливості творів мистецтва певного часу, продемонструвати у своїх творчих роботах варіанти їх застосування.

Так, вивчаючи тему «Мистецтво стародавньої Греції», студентам було запропоновано самостійно опрацювати тему «Особливості давньогрецького вазопису» на основі електронних носіїв. Завданням передбачалось прослідкувати основні типи і форми посуду, на основі чого визначити оптимальні ужиткові характеристики кожного з видів, визначити особливості орнаментальних мотивів та стильових характеристик. Такий аналіз дозволив студентам зрозуміти та глибше усвідомити закономірності формотворення та принципи практичної естетики творів античності.

Застосування на заняттях інформаційних технологій забезпечує можливість здійснення віртуальних екскурсій до художніх музеїв і виставок всього світу, використовуючи можливості мультимедійних енциклопедій та глобальної мережі Інтернету, а викладачу дозволяє оптимізувати візуальний ряд ілюстрацій з історії мистецтва, забезпечує

доступ до раритетних творів, дозволяє співставляти твори різних культур і часів, але типологічно споріднених.

В процесі вивчення «Історії образотворчого мистецтва» інформаційні технології бажано не обмежувати тільки використанням комп'ютерних технологій, а розглядати їх значно ширше. Так, доцільним вважаємо використання на заняттях запис фрагментів кіно та телепередач, які висвітлюють світові та вітчизняні події в галузі мистецтва, знайомлять з біографіями художників. Відео документи дозволяють підтверджувати, або спростовувати тези, що виносяться на обговорення, змушують студентів мислити творчо, індивідуально.

Формування у студентів стилю художнього спілкування, який ґрунтується на вміннях співпереживати, проводити аналіз-інтерпретацію мистецького явища, здійснюється між людьми як рівноправними партнерами і виявляється в обміні інформацією, взаємовпливі, взаєморозумінні, стає першочерговим завданням використання інтерактивних педагогічних технологій.

Художні твори, як зазначає О. Рудницька, з одного боку, здатні моделювати людські стосунки, з іншого - мистецтво у своїй сутності само є спілкуванням, діалогічним за своєю природою [4, 56]. Комунікативна функція мистецтва виявляється в різних видах спілкування: діалог з митцем, діалог з образом твору, діалог культур, діалог особистісних смислів у системі «викладач - студент», внутрішній діалог.

Серед низки інтерактивних методів, доцільних для організації аналізу-інтерпретації творів мистецтва, високу ефективність має фасилітована дискусія. Як одна з форм педагогічного спілкування, вона полягає в колективному обговоренні певної проблеми, що має на меті колегіально наблизитися до результату (знаходити рішення, відкривати нові ідеї, утворювати консенсус) за допомогою певних стратегій, спрямовуючих запитань і спеціальних прийомів ведучого – фасилітатора [3, 93].

Зазначена технологія направлена на розвиток уміння пильно спостерігати, розмірковувати про зміст художніх творів, що стає можливим завдяки багатозначності образів мистецтва, їх здатності інтригувати й пробуджувати різні думки.

Актуальною формою вивчення курсу залишається підготовка і презентація студентами власних проектів на задану тему. На підсумковому семінарському занятті, після закінчення вивчення змістового модуля, студентам пропонуються практичні творчі завдання в межах теми, де вони можуть обирати аспекти цікаві для їх прикладної діяльності. Так, після вивчення теми «Ренесанс у західноєвропейському мистецтві», студентам було запропоновано розробити проекти сучасної рекламної продукції на основі мистецьких шедеврів того часу. Студентами було зібрано приклади «використання» відомих творів живопису А.Дюрера, С.Ботічеллі, Леонардо да Вінчі, Рафаеля, П.Брейгеля для реклами популярних торгівельних брендів, підготовлено свої творчі проекти. На практичному занятті автори презентували свої проекти, дискутували з питання, чи є таке використання визначних картин популяризацією чи девальвацією мистецьких цінностей попередніх епох. Важливими стали висновки про глобальні тенденції, протиположним яким має бути збереження і культивування народних традицій та етнічної своєрідності.

До інтерактивних методів закріплення матеріалу з історії мистецтва, крім модульного комп'ютерного тестування, можна використати таку форму як семінари-вікторини на зразок «Назви автора - твір». Викладач оперує цифровими зображеннями картин на електронних носіях (CD). Демонструючи їх, він запитує студента про автора, назву твору, обставини його створення, до якої музейної збірки даний твір належить тощо.

З-поміж інших, слід використовувати інтерактивні методи, які виявилися ефективними в практиці вивчення історії образотворчого мистецтва:

- створення "проблемних ситуацій" (використання кіно та відеопродукції з протилежними точками зору на одну і ту ж проблему);
- проведення семінару з використанням інтерактивної дошки, електронних та друкарських матеріалів, методу імпровізації, вікторини, диспуту, дебатів;
- віртуальна екскурсія (перегляд експозицій, представлених на сайтах музеїв світу);

- дослідна робота (виконання завдань на класифікацію творів мистецтва, створення відгуків, характеристика стилів і творів образотворчого мистецтва, дослідження випадків);
- індивідуальна творча робота (презентація виставки, репортаж, інтерв'ю, панорама) тощо.

Підсумовуючи сказане, слід зазначити, що використання інтерактивних технологій вивчення «Історії образотворчого мистецтва» сприяє формуванню і розвитку у студентів високого естетичного смаку, допомагає отримати цілісне уявлення про художню картину світу, виявити особливості окремих періодів і стилів мистецтва, вчить аналізувати твори з погляду їх образного рішення і засобів художньої виразності, формує інтерактивні вміння майбутнього педагога.

Сучасний стан фахової мистецької освіти вимагає від викладача постійного пошуку нових підходів у процесі викладання. В процесі вивчення історії образотворчого мистецтва головним стає не засвоєння студентом низки імен, хронологічних дат, фактів, а діалог між викладачем та студентом, тісний зв'язок творчої практики із засвоєними теоретичними настановами. Сучасний викладач своє завдання вбачає у розвитку аналітичних здібностей студента, розкріпаченню його творчих потенцій, вмінні мислити і діяти нетрадиційно.

Література

1. *Хуторской А.* Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58-64.
2. *Сучасний урок.* Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібник/ Пометун О., Пироженко Л. - К.: В.С.К., 2004. – 192 с.
3. *Методика навчання мистецтва у початковій школі:* Посібник для вчителів/ Л.М.Масол, О.В.Гайдамака, Е.В.Белкіна, О.В.Калініченко, І.В.Руденко. – Х.: Веста: В-во «Ранок», 2006.- 256 с.
4. *Рудницька О.П.* Педагогіка загальна та мистецька: Навч. посібник. – К.: ТОВ “Інтерпроф”, 2002. – 270 с.

УДК 371.134:78

Топчієва І.О

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

В статтє рассмотрена проблема формування у студентів-музикантов організаторских качеств как необходимого условия их профессиональной деятельности. Определяются психолого-педагогические способы оптимизации подготовки будущего руководителя музыкально-воспитательного процесса.

Ключевые слова: *профессіональна педагогічна підготовка, управленческа готовность, організаторская направленность.*

Соціальні перетворення, що відбуваються в Україні потребують фахівців, здатних до активної і самостійної управлінсько-організаційної діяльності. Ефективність цього процесу тісно пов'язана з рівнем її організації у різноманітних сферах суспільного життя: економічно-виробничій, науковій, культурній, освітянсько-виховній. Вивчення особливостей діяльності вчителя свідчить, що її фахову спрямованість неможливо розглядати відокремлено від організаційних якостей.

Суспільна діяльність педагогічного колективу багатоконпонентна. Вона вбирає в себе не тільки керівництво цілісним процесом навчання і виховання школярів, а й управління процесом пізнання. Різновид такої діяльності потребує конкретних організаційних якостей вчителя, які входять до категорії професіоналізму поряд із компетентністю, духовністю, толерантністю, волею, творчою увагою тощо.